

Szalai Borbála

Kozmosz kézikönyv, makett-univerzum

2012 decemberében és 2013 januárjában egy időben három, különböző verzióban volt látható Budapesten PUKLUS PÉTER *Kozmosz kézikönyv (Handbook to the Stars)* című sorozata: a Magyar Nemzeti Galériában rendezett *Világmodellek* című csoportos kiállításon,¹ a 2012. decemberében újonnan nyílt galériában, a Trapézban,² illetve a mindkét térben megtekinthető, azonos című könyvben.³

Ez a három verzió nem csupán ugyanannak a sorozatnak a különféle válogatásait jelenti, hanem egyben Puklus Péter válaszait is a kortárs fotó bemutatásának/ installálásának lehetőségeit kutató kérdésekre. A sorozat egyes képein megjelenő műtermi kísérletezés a könyvben és a két kiállításon folytatódik: ezeken keresztül ahhoz is közelebb kerülhetünk, hogy megértsük, miként képzelet el Puklus Péter saját helyzetét a fotográfia kozmoszában.

A *Kozmosz kézikönyv*-sorozat, amely a 2009-ben elkezdett Budapest *Éden*-sorozat folytatása, egy új fejezet indulását sejteti az *Intím-cím nélkül* és a *Másfél*

1 *VILÁGMODELLEK – Műtermi kísérletek és dokumentumok Kondortól napjainkig*. Magyar Nemzeti Galéria C Épülete (www.mng.hu) Budapest, 2012. november 29 – 2013. április 28.

2 Puklus Péter. *TRAPÉZ* (www.trpz.hu), Budapest, 2012. december 11 – 2013. január 25.

3 Peter Puklus: *Handbook to the Stars*. BANSKÁ ST A NICA CONTEMPORARY, Štokovec, 2011

PUKLUS PÉTER
049_013, 2011, B.St., 51×72 cm, Archival Pigment Print



méter sorozatokkal fémjelezhető előző korszak után. Ezekből a korábbi munkákból, ha más formában is, de megőrődik a nézőt voyeurré tevő bizarr, intim hang. Az új sorozat fekete-fehér és színes képein (városi)tájképek és csendéletek láthatók. Ez utóbbiak között olyan talált és újrendezett helyzetek, makettek, kísérletezések, forma- és fénytannulmányok kaptak helyet, melyek a műtermi gondolkozás folyamatába engednek bepillantást.

A *Kozmosz kézikönyv*-sorozat 2012 márciusában jelent meg könyv formájában. A műtermi munkára épülő sorozat bemutatásán túl a képek közötti viszony vizuális megjelenítésére is kísérletet tesz: a megszokott lineáris szerkesztés helyett a képek nem sorban, képpárokba rendezve követik egymást, hanem egy nagy képzeletbeli síkon vagy félgömbön helyezkednek el. Az asszociatív módon elrendezett képek rendszerében nincs első és utolsó kép, csak hangsúlyok vannak, melyek ritmusát nem a sorrendiség vagy képpárok adják, hanem azok mérete, illetve a színes és a fekete-fehér fotók viszonya. Ezen a képzeletbeli felületen rajzolódik ki tehát a képeket összekapcsoló rendszer és a közöttük fennálló viszony egy csillagászati térképhez vagy egy gondolattérképhez (*mind map*) hasonlatosan. Ennek a rendszernek több esetben is szándékolatlan áldozatul esik maga a kép, mivel az össze-

PUKLUS PÉTER
2904, 2011, B.St., 80×95 cm, Archival Pigment Print



függő sík könyvlapokká bontása sok esetben azt eredményezi, hogy a képek csak fragmentumokban láthatóak. A fotók és a közöttük lévő űr egyenrangúvá válik, így tehát a könyv a sorozat bemutatásán túl a képek közötti kapcsolatot is tematizálja.

Fontos eleme a szerkesztésnek, hogy a fragmentumokká széteső képek, valamint a rendszer egésze kizárólag az olvasó képzeletében állhat össze. A Magyar Nemzeti Galéria *Világmodellek* című kiállításán ez a sejtett struktúra válik láthatóvá. A könyv 31 példányából egy installáció áll össze, és bár a könyvben csak részleteiben látható képek itt újra összekapcsolódnak, töredezett jellegük mégsem szűnik meg. A sorozat eképpen fragmentált és nyomdai reprodukciók formájában megjelenő darabjai alárendelődnek az őket összekapcsoló struktúra egészének: a fotók csillagképként összeálló rendszere és belső viszonyai egy olyan teret jelenítenek meg, mely a felvételek terén kívül, azok körül jelenik meg.

A Trapézban rendezett kiállításon ennek némiképp pont az ellentétére, a fotó belső terének meghatározására helyeződik a hangsúly. A kiállításon – immár fotónagyításokként – kizárólag a sorozat műtermi csendéleteket ábrázoló darabjai jelennek meg, kiegészülve a rajtuk látható konstrukciókhoz hasonló térbeli installációkkal.

Ezek az installációk tehát egyszerre jelennek meg a térben és a sík két dimenziójára szűkített absztrakciókként. Mindez rögtön felveti a kérdést, hogy miért áldozza fel Puklus Péter a síkszerűségben és az elkülönülő tér-időben rejlő – flusseri értelemben vett – mágikus erőt, mit tekint tehát a fotó terének, hogyan határozza meg saját művészi kompetenciáját, illetve miként tekint magára mint fotográfusra?

A galéria térben megjelenő installációkra nem a fotográfia műfaján kívülre mutató lépésekként kell tekintenünk, hanem a sorozat képeihez illeszkedő és a fotográfia műfajára vonatkozó kérdéseket vizsgáló konstrukciókként. A galéria terébe lépve az első installáció központi eleme egy ananász, beletűzködve az *„I love you”* felirat gyertyákból. Annak ellenére, hogy a nézővel megegyező térben és időben jelenik meg ez a konstrukció lényegileg mégsem különbözik a mellette elhelyezkedő fotókon látható műtermi csendéletektől. A fal elé helyezett, egy nézetre komponált tárgyegyüttes fotószerűségét tovább erősíti az alá és mögé helyezett milliméterpapír, mely a fotós műtermekből ismert háttérként jelenik meg. Hasonlóképpen fotószerű a másik installáció: a fekvő könyv és a rajta álló kazetta-tok, a belecsúsztatott fotóval (a kép akár a *Másfél méter*-sorozat egy darabja is lehetne). A másik két konstrukcióval ellentétben a harmadik térbeli elem esetében nem talált és átalakított tárgyról van szó, hanem egy vízszintes síkokra vágott gipsz szoborról. És bár ez a tárgy illeszkedik legkevésbé a sorozat egészéhez, a hozzá kötődő elsődleges asszociációk miatt (ld. a sorozatban többször ismétlődő női gipsz portrét; a gipsz szobrot mint fotográfiai fénytannulmányok gyakori elemét; vagy exponálási próba csíkra, ún. próba lépcsősorra való utalást), annak terén kívül mégis értelmezhetetlen.

A térkísérletek, a fotók megjelenítésére, installálására és az egyes részlemek egymáshoz fűződő viszonyára, valamint Puklus Péter mindebben elfoglalt helyére vonatkozó kérdésekből épül fel az a műtermi makett univerzum, mely a *Kozmosz-kézikönyv*-sorozat alapját adja, és mely nem csupán tematikájában jelent újat a korábbi sorozatokhoz képest, hanem egy új, kísérletezésekkel teli kutató szakasz kezdetét is előrevetíti.

PUKLUS PÉTER
Kozmosz kézikönyv, könyvinstalláció, 2012; részlet a Világmodellek című kiállításból,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2012 © fotó: Berényi Zsuzsanna

